

»Händelsen runt narkosläkaren är bara förfärlig och tragisk och till stora delar obegriplig. Men det som har förändrat oss i vårt sätt att jobba och se på vårt uppdrag har absolut varit den här intensiva mediebevakningen av oss efteråt, den som handlat om våra egna misstag«, säger Barbro Fridén, chef för barndivisionen vid Karolinska universitetssjukhuset.

intervju. En narkosläkare vid Astrid Lindgrens barnsjukhus häktas misstänkt för dråp på ett spädbarn. Många läkare upplever händelsen och medierapporteringen som personliga påhopp. Men chefen för barnsjukhuset säger att läkarna inte ska se åtalet som ett kollektivt misstroendevotum.

text: sara gunnarsdotter   foto: ann-sofi rosenkvist

Barbro Fridén ett år efter Astrid Lindgren-fallet

»Min första tanke var att det skulle redas ut inom några timmar«

Med ett korrekt handslag tar Barbro Fridén emot i sitt spartanska arbetsrum på sjukhuset i Huddinge. Som chef för barndivisionen vid Karolinska universitetssjukhuset delar hon sin tid mellan Solna och Huddinge. Det är lugnt och stilla på sportlovet's sista dag.

När vi ses är det precis ett år sedan Barbro Fridén blev uppringd av sin HR-chef som berättade att en medarbetare hade blivit hämtad av polis (läs mer om den numera dråpätalade narkosläkaren på Lakartidningen.se).

– Min första tanke var att det måste vara ett missförstånd och att det skulle redas ut inom några timmar, säger Barbro Fridén.

– Dagen därpå hade vi information på avdelningen och i ledningsgruppen med det lilla vi visste. Vi bad alla med personalansvar på Astrid att informera sina anställda, vi förstod ju att förr eller senare så kommer ju det här ut i medierna.

Och det gjorde det. Fallet med »barnläkaren«, som nar-

kosläkaren kallades i flera medier, blev ämne för löpsedlar och förstasidor både veckor och månader.

De första dagarna stod reportrar och fotografer och trampade inne på sjukhusets avdelningar.

– Det blir naturligtvis stiring om Rapport kommer in med tv-kameror. Det kan inte bara vara att stövla in, vi bedriver vård där och vi har sekretess och det ska vara säkert för patienter och personal. Vi var tvungna att ta dit vakter!

Medierna lotsades bort från sjukhusets vårdavdelningar och över till den administrativa sidan i stället.

– Vi försökte verkligen att ge intervjuer till alla.

En krisgrupp bildades, som träffades varje dag första veckan, och den vanliga verksamheten drog ner på halvfart några dagar.

– Det behövdes för att informera om det vi hade, skapa bra samtalsgrupper och stödja dem som behövde det. Sedan har det lugnat ner sig.

Folk är ju proffsiga och går tillbaka och gör sitt jobb.

Sjukhuset satte också in en extra kurator som fanns på plats för att ge stöd åt de föräldrar som behövde det.

– Men det var ingen förälder som reagerade! Det tolkade vi som att de hade orubbat förtroende för oss.

De andra barnsjukhusen i Sverige gav Astrid Lindgrens barnsjukhus stöd, även praktiskt. Barbro Fridén bollade över medicinska frågor från medierna till kollegerna på de andra barnsjukhusen.

– De som inte hade någon koppling till fallet kunde prata fritt på ett helt annat sätt än vi som faktiskt visste en del om saken. De har varit väldigt stödjande. Alla inser att det här kan drabba vem som helst.

Barbro Fridén är dock noga med att påpeka att de ur den egna personalen som velat prata med medier har varit helt fria att göra det om de önskat. Det gäller också i den medieuppmärksamhet mot lex Maria-anmälningar och HSN-ärenden som rörde

Astrid Lindgrens barnsjukhus som följde på fallet med narkosläkaren.

– Den instruktionen är glasklar, det är grundlagen, de har all rätt i världen att prata med medierna och ska göra det om de tycker att de har något att säga.

Och Barbro Fridén säger att sådana uttalanden ofta varit bra.

– Många gånger kan de säga saker som vi som talespersoner inte kan säga som företrädare för hela Astrid Lindgrens barnsjukhus. Det är en skillnad, och det har folk förstått.

Till att börja med reagerade Barbro Fridén precis som många andra läkare gav uttryck för; hon kände sig personligen angripen.

– Men jag var tvungen att tänka till mycket fortare, jag vet inte hur många intervjuer jag gav de första tre dygnen, man skärper till sig; »vad tycker jag egentligen?«.

Barbro Fridén säger att läkare inte ska se åtalsbeslutet som ett kollektivt misstroendevotum. ➔

– Det är inte normal medicinsk praxis som står inför rätta, utan det är en specifik och misstänkt brottslig avvikelse.

– Debatten var väldigt svart-vit i början, det var mycket sårade känslor, jag tror att man måste förhålla sig lite kallare och kunna skilja på sin personliga roll och sin yrkesroll.

Under året som gått har Barbro Fridén lärt sig en del om mediernas dramaturgi.

– Den är lite annorlunda än vår. Deras behov är ju att visa konflikter, och hitta syndabockar, dessutom med väldigt korta perspektiv, helst före kvart-i-fem-ekot ...

Barbro Fridén tycker hon och de andra på Astrid Lindgrens barnsjukhus befunnit sig i ett informationsunderläge under året som gått.

– Det spär på oron. Vi har haft väldigt svårt från sjukvårdens sida att förstå alltihop. Det var först när åtalsbeslutet kom som vi egentligen visste vad det här handlade om.

Narkosläkaren själv är i tjänst men har inte patienter.

– Hon gör stor nytta. Jag tycker att hon ska vara i tjänst, och då löser man det praktiskt. Det har stått någonstans att vi stängt av henne, men det är inte sant.

Barbro Fridén säger att hon är imponerad av hur personalen hanterat situationen trots att det varit pressande för alla, inte minst den väg av medial uppmärksamhet mot

»Jag är övertygad om att hela saken får en bra utgång i slutändan. Jag tror att läkarkollektivet kommer att gå stärkta ur det här.«

»När vi gör en lex Maria är vi inte personligen påhoppade bara för att medierna skriver om det. Det är deras jobb, och vi fortsätter med vårt. Vi är proffsiga, vi gör rätt och vi hårdar ut. Och vi måste granskas

andra händelser som ägt rum på Astrid Lindgrens barnsjukhus. Tidningen Expressen beskrev sjukhuset som »en mardröm för barnen och deras föräldrar«.

– Och sedan när vi fick den här andra polisanmälan så är det klart att man undrar under vilka omständigheter vi ska arbeta. Ska man verkligen behöva bli utsatt för det här?

Barbro Fridén säger att det är rimliga frågor att ställa, men det enda sättet att kom-

ma vidare är att hålla sig till de regler och riktlinjer som finns.

När Barbro Fridén började inse att uppmärksamheten mot barnsjukvården och sätet på vilket medierna rapporterade om händelser och misstag inte skulle gå över, då bildade hon ett »media- och förtroenderåd« på Astrid Lindgrens barnsjukhus.

– Det är representanter för den kliniska verksamheten,

vår presschef, en av våra chefläkare och jag själv.

En konkret åtgärd har varit att låta genomföra en opinionsundersökning om Astrid Lindgrens barnsjukhus. I början av februari intervjuaes 245 stockholmare om sitt förtroende för barnsjukhuset.

– Vi kan konstatera att stockholmare i gemen har ett högt förtroende för oss, de som har barn under 18 har ett

Färre HSAN-anmälningar ifjol

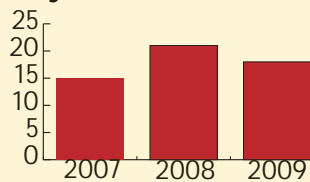
Anmälningar till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd som rör vård på Astrid Lindgrens barnsjukhus:

2007: 15 anmälningar som resulterade i 2 varningar och 1 erinran

2008: 21 anmälningar som resulterade i 1 varning och 1 erinran (en anmälan är fortfarande inte färdigbehandlad)

2009: 18 anmälningar, hittills har 8 ärenden behandlas utan påföljd, resten är ännu inte färdigbehandlad.

Observera att en anmälan

Källa: HSAN

kan gälla flera personer!

Enligt Barbro Fridén gjorde Astrid Lindgrens barnsjukhus 15 lex Mariaanmälningar såväl 2008 som 2009.

Astrid Lindgrens barnsjukhus har enligt Barbro Fridén varje år 150 000 vårdtillfällen, varav drygt 40 000 akutfall.

Sjuårings död polisanmäld

Astrid Lindgrens barnsjukhus har råkat ut för ytterligare en polisanmälan. Det gäller en sjuårig pojke med en mycket ovanlig och allvarlig tumörsjukdom som dog i slutet av 2009. Föräldrarna har anmält händelsen såväl till HSAN som till polisen. De hävdar i HSAN-anmälan att beslutet att inte inleda respiratorbehandling då pojken försämrades är att

likställa med mord. En förundersökning om vållande till annans död har inletts. Enligt kammaråklagare Mikael Ruotsi, som håller i ärendet, finns ännu ingen skäligen misstänkt. Just nu inväntar han en obduktionsrapport innan han beslutar hur han ska gå vidare. Mikael Ruotsi hoppas att rapporten ska komma under mars månad. ■

Fallet har lett till ett paradigmskifte

Mediernas tuffa rapportering och föräldrars ifrågasättande av sjukvården kommer inte att gå över. Det tror Barbro Fridén, chef för Astrid Lindgrens barnsjukhus som i stället tolkar det som ett uttryck för paradigmskifte.

»Många tänker att när ett barn dör så är det något fel, för det kan inte vara rimligt. Och då går man till polisen. Det har man inte gjort förut.«

Redan innan narkosläkaren blev misstänkt för dråp hade Astrid Lindgrens barnsjukhus inlett ett arbete för att öka rapporteringen av negativa händelser och sikta en nollvision för vårdskador.

– Det bygger ju på långsiktighet och systemtänkande, aldrig straffa enskilda, aldrig hitta syndabockar och att vara totalt öppen, säger Barbro Fridén.

Hon menar att det synsättet totalt kraschade med mediernas intresse av sensationer.

– Här har vi chefer gått runt och sagt att »ni måste rapportera alla avvikelser för

det är vårt enda sätt att undvika att någon kommer till skada«. Sedan blir de uthängda på Aftonbladets löp när de gör det. Det är en omöjlig sits.

Barbro Fridén säger att det i medierna har låtit som om det bara är Astrid Lindgrens barnsjukhus i hela Sverige som lämnar lex Maria-anmälningar till Socialstyrelsen.

Hon säger också att tidningarna som tidigare väntat på beslut i HSAN-ärenden numera skriver redan när en HSAN-anmälan lämnas in, ibland med namn på den anmälda.

– I det läget blir en del av våra patientföräldrar oroliga. Vi har haft situationer där föräldrar har stått i den aktuella vårdssituationen och undrat om sjuksköterskan är säker på att hon ger rätt dos: »Kan du det här?« »Har du blandat rätt?« Det ökar ju stressen och oron för våra medarbetare.

Enligt henne har Astrid Lindgrens barnsjukhus varken större eller mindre problem med risker och tillbud än något annat svenskt sjukhus.

– Vi är ju inte ofelbara, men något krissjukhus är vi verkligen inte!

Barbro Fridén säger att många har helt andra, och rimliga, krav på sjukvården i dag jämfört med förr.

– Det är ju ingen hemlighet att vi har fått ytterligare en polisanmälan i efterförloppet till det här. Men jag tror egentligen inte att det har så mycket att göra med den första, utan det är ett paradigmskifte hur man ser på saker och ting.

Mediernas tuffa rapportering och föräldrars ifrågasättande är enligt Barbro Fridén något som inte går över. Det är mer av den delvis nya synen på samhällets funktioner än en följd av förundersökning och åtal mot narkosläkaren.

– Många tänker att när ett barn dör så är det något fel, för det kan inte vara rimligt. Och då går man till polisen. Det har man inte gjort förut.

Sara Gunnarsdotter

precis som alla andra verksamheter.«

ännu högre förtroende för oss och de som har det allra högsta är de som är eller har varit patienter hos oss. Det tyckte jag kändes jätteskönt!

Media- och förtroenderrådet förankrar också i organisationen när något »är på gång«.

– När vi till exempel skickar in en lex Maria-anmälan har vi förberett det innan så att alla berörda vet. Vi har lagt upp en kommunikationsplan så vi vet vem som ska föra sjukhusets talan utåt och vi har pratat med alla berörda innan.

Barbro Fridén tystnar ett ögonblick men återtar snabbt ordet:

– Jag är övertygad om att hela saken får en bra utgång i slutändan. Jag tror att läkar-kollektivet kommer att gå stärkta ur det här: Vi har bra principer och riktlinjer. Vi har stor kunskap och är en professionell yrkesgrupp som kan hantera det här om vi inte skenar iväg och blir för emotionella hela tiden! ■

Revision av sjukhuset ska vara klar i maj

I början av året beslutade Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning i Stockholm att göra en revision av Astrid Lindgrens barnsjukhus. Anledningen är just den uppmärksamhet som varit kring negativa vårdhändelser på sjukhuset.

Granskningen görs för att skapa en bild av kvaliteten på vården på barnsjukhuset och att bibehålla förtroendet för verksamheten.

Barbro Fridén välkomnar beslutet:

– Det är bra om vi granskas av någon annan än mediernas löpsedlar. Och är det så att vi har problem som är av den digniteten, då är det bra om vi kan få en objektiv be-

dömning av det. Och har vi det inte så är ju det också bra.

Barnläkaren Dag Ström och chefläkarna Hans Rutberg och Nina Nelson, ingen med anknytning till barnsjukhuset, alla med stor erfarenhet av patientsäkerhetsarbete, leder revisionen som precis har inletts. Syftet med granskningen är bland annat att bedöma arbetet med patientsäkerhet, belysa bemötandet av patienter och närstående och beskriva hur läkemedelshandlingen fungerar.

Granskningen ska också innehålla eventuell analys av möjligheter och hinder för förbättringar.

I början av maj ska arbetet vara klart. ■